

Museernes årsberetning

Af Maibritt Bager

I de sidste år har der indenfor alle områder af museernes virksomhed være en stigende interesse fra frivillige til at bidrage aktivt til arbejdet med kulturarven. Det stiller krav til museerne som samarbejdspartner og leder af arbejdet. Gode rammer for frivillighed var derfor nøgleord for udviklingsarbejdet på Helsingør Kommunes Museer i 2014. Centralt i museernes frivilligpolitik står, at samarbejdet skal forstås som partnerskaber. Det er museerne, der opstiller rammerne for arbejdet, der udvikles og udføres i fællesskab med de frivillige. Museerne er privilegerede ved at have frivillige venner med mange forskellige kompetencers, der både understøtter og supplerer museernes faglige stab.

Museumsinspektør Anne Majken Snerup Rud har særligt på Flynderupgaard udviklet det frivillige engagement i kulturarven med oprettelsen af Flynderupgårds Venner tilbage i 1994. I 2014 fratrådte Anne Majken sin stilling efter 28 år på Helsingør Kommunes Museer, heraf de sidste 18 år som inspektør på Flynderupgård Museet. Anne Majken Snerup Rud har i årenes løb været kurator for talrige udstillinger med en bred vifte af lokalhistoriske emner. Museets erindringskøkken har Anne Majken Snerup Rud en særlig aktie i, idet hun har arbejdet for, at kulturarven både skal kunne ses og sanses.

Til videreudvikling af Helsingør Kommunes Museer, ansatte museerne i efteråret ph.d. Iben Vyff som formidlingsleder og museumsinspektør. Iben Vyff kom fra en stilling som adjunkt på Danmarks Pædagogiske Universitet. En hovedopgave for den nye formidlingsleder er, udover at koordinere museernes mange ud-

»Stilhed før stormen«. Fotografi: Peter M.M. Christensen 2014.

stillinger og arrangementer, at gentænke Helsingør Bymuseums udstillinger og funktion. Udviklingsprojektet har arbejdstitlen Helsingørs stemmer.

Besøgstal

Museerne havde i 2014 et samlet besøgstal på 41.659 gæster, hvilket var en fremgang i forhold til antallet af besøgende i 2014, der var på 36.612. Helsingør Bymuseum blev besøgt af 4.908 gæster, og 12.727 interesserede af-

Der ventes tålmodigt på trappen til Museet Skibsklarerergaarden et par minutter inden åbningstid. Fotografi: Lars Bjørn Madsen.

lagde Skibsklarerergaarden et besøg. Heraf var en stor del besøgende ved Sundtoldsmarkedet, der blev afholdt den 22. august 2014. I alt 11.711 kom forbi Værftsmuseet, og endelig havde Flynderupgård Museet og Frilandskulturcenteret 13.063 besøgende. Bag besøgstallene gemmer sig både fremgang og tilbagegang for museernes udstillingssteder. Værftsmuseet havde en fremgang i besøgstallet på 19 pct. Museet, der åbnede i 2010, er forsat blandt Helsingør Kommunes Museers mest besøgte udstillingssteder. Museet Skibsklarerergaarden havde fremgang i besøgstallet, som en naturlig følge af det populære og snart traditionsrige Sundtoldsmarked, der alene havde 7.500 gæster. Flynderupgård Museet havde 6 pct. færre besøgende i 2014 i forhold til året før. Bymuseet oplevede desværre en tilbagegang på 13 pct, hvor årsagen delvis skal findes i bygningsarbejde i foråret, der påvirkede udstillingerne.

1. Arbejdsgrundlag

Helsingør Kommunes Museers formål er at drive et statsanerkendt kulturhistorisk museum for nyere tids kulturhistorie i Helsingør Kommune.

Helsingør Kommunes Museer skal, som et statsanerkendt kulturhistorisk lokalmuseum, virke for sikring af den lokale kulturarv gennem:

- Indsamling
- Registrering
- Bevaring
- Forskning
- Formidling

Frilandskulturcentret er en del af Helsingør Kommunes Museer, der har som sit formål at være en indgangsvinkel til kulturarven for et ikke museumsvant publikum, og at danne

ramme for frivillige, der har lyst til at arbejde med de praktiske sider af kulturarven. I 2014 blev det af praktiske grunde besluttet at sammenlægge Helsingør Kommunes Museer og Frilandskulturcenteret med virkning fra 2015. Frilandskulturcenterets aktiviteter videreføres således indenfor rammerne af Helsingør Kommunes Museer.

2. Samlinger og arkiv

Helsingør Kommunes Museers samling rummer pr. 1. januar 2015 i alt 45.609 genstande og ca. 620 hyldemeter arkivalier.

2.1 Registrering

Helsingør Kommunes Museer indsamler genstande, arkivalier, fotografier og andet mate-

riale, der dokumenterer livet i Helsingør købstadskommune og Tikøb sognekommune, som ved sammenlægning i 1970 blev til den nuværende Helsingør Kommune. De indsamlede genstande bliver løbende beskrevet, registreret og sikret for eftertiden. Størstedelen af Helsingør Kommunes Museers samlinger er digitalt registrerede og kan for genstandssamlingens vedkommende findes i Kulturstyrelsens fællesdatabase, Museernes Samlinger (<http://www.kulturarv.dk/mussam>). Arkivets samlinger er registreret digitalt (kun fotoarkivet er fortsat under digitalisering og registrering) og kan benyttes på Biblioteket Kulturværftet eller ved henvendelse til arkivet. Det er naturligvis planen, at også denne del af museets samlinger skal kunne søges via internettet.

I samarbejde med frivilligruppen på Værftsmuseet er arbejdet med registrering af værktøj og andre genstande fra Helsingør Værft blevet fortsat fra 2013. En del af genstandene er indkommet i forbindelse med en kampagne for et par år siden, og har henligget i magasinet og afventer den endelige elektroniske registrering. Disse genstande bliver løbende taget frem og registreret, samtidig med arbejdet med de nyttilkomne genstande. Derfor er den objektive tilgang af genstande mindre end de 339 stykker som samlingen er vokset siden 1. januar 2013.

Blandt de nye gaver har der i år været særlig opmærksomhed omkring et sæt bestik fra en tysk ubåd, som blev repareret på værftet under krigen. Bestikket (herunder) med hagekors på skaftet havnede hos nogle af værftets arbejdere, som nu har givet det til Museet.

Sidst på året fik museet en flot samling skjolde i kobber og messing. Skjoldene tilhørte Værftsarbejdernes faglige klubber og hang på væggen over bordene i kantine. De markerede en klar adskillelse af klubbernes medlemmer, som havde deres pladser under klubbernes respektive skjold. Man blandede sig sjældent faggrupperne imellem.

Også værftets fotosamling registreres fortløbende, og også her skrider arbejdet hastigt frem. Omkring 3000 fotografier er igen i år blevet indscannet og registreret i museets billeddatabase.

2.2 Lokalhistorisk Arkiv for Helsingør Kommune (Helsingør Byhistoriske Arkiv).

Det lokalhistoriske arkiv har i 2013 modtaget 650 henvendelser fra borgere og myndigheder, såvel telefonisk som skriftligt. Desuden henvender mange sig på Biblioteket i Kulturværftet den sidste mandag i måneden, hvor arkivaren sidder klar til at besvare spørgsmål fra borgerne i tidsrummet kl. 16-18. Ofte er det spørgsmål, der vedrører slægtsforskning, men mange henvender sig også for at få mere at vide om det hus eller det område de bor i. Takket være arkivets databaser, der ikke kun omfatter registrering af arkivets samling af arkivalier, men også diverse registraturer - eksempelvis de gamle vejviseres fagregistre (1901-1952 er foreløbig indtastet), registre til skøde- og panteprotokollerne, register til byrådets forhandlingsprotokoller 1838-1970, register over vej- og husnavne og mange flere - kan spørgsmålene ofte besvares hurtigt og fyldestgørende. Arkivets »Brevkasse« i ugeavisen Nordsjælland er tillige et populært sted at få svar på sine spørgsmål, som mange på den måde får glæde af.

Det har længe været ønsket på museerne at sammenlægge arkivet for den tidligere Helsingør købstadskommune (Helsingør Byhistoriske Arkiv) med det af Arne Meyling i sin tid oprettede Egnsarkiv for den tidligere Tikøb sognekommune (på Flynderupgaard). Arkivalier fra Helsingør købstadskommune er løbende blevet digitalt registreret, mens arkivalierne fra Tikøb sognekommune var indkomstjournaliserede på papir, men ikke digitalt registreret.

I 2014 blev disse, heldigvis meget detaljerede, indkomstjournaler indledningsvis indført i vore databaser, således at det tidligere egnsarkiv nu er blevet rimeligt søgbart. Stadig mangler dog en endelig registrering af denne del af arkivet.

Det lokalhistoriske arkiv og Biblioteket Kulturværftet fortsatte i 2014 det gode samarbejde, der gør det muligt for alle med interesse for Helsingørs historie at rekvirere materiale fra lokalarkivet ved søgning på vore databaser og efterfølgende benytte arkivalierne på bibliotekets læsesal på Kulturværftet. Ordningen betyder, at arkivets brugere kan få adgang til arkivalierne udenfor lokalarkivets begrænsede åbningstid. Byrådets beslutning i 2011 om oprettelse af et egentligt kommunearkiv for Helsingør (med hjemmel i arkivlovens §7) og etableringen af dette vil snart kunne byde på nye samarbejdsmuligheder for vort museumsdrevne lokalhistoriske arkiv, der jo ikke skal hjemtage arkivalier fra offentlige myndigheder og institutioner.

3. Indsamling, erhvervelser, undersøgelser og forskning

3.1. Indsamling og erhvervelser

Helsingør Kommunes Museer har som nævnt forøget sin samling med 339 genstande, hvoraf en del er modtaget som led i værftets tidligere indsamlingskampagne, og først færdigregistreret i 2014. Af helt nye genstande regnes i alt ca. 130 stk. fordelt på ca. 65 afleveringer, samt ca. 35 afleveringer til arkivet.

Blandt genstandene kan nævnes et eksemplar af Helsingør Atlet Klubs (HAK) guldmedalje fra 1965, med tilhørende sølvcigareteti og diplom. Guldmedaljen uddeltes af en komité af lokale idrætsfolk og -ledere, til en lokal idrætsudøver, som havde udført en helt særlig idrætsbedrift. I 1965 var det højdespringeren Benny Andreasson, som vandt DM med et spring, der samtidig var ny Danmarksrekord.

Et maleri af jernbanerestauranten »Sundkro-

en« (også kaldet »Overfarten«) på Helsingør station (herunder) og en sølvdrink-shaker givet i jubilæumsgave til restaurantens ejer, P.E. Andersen i 1946 af stedets personale, hører også til de bemærkelsesværdige genstande.

Værftsmuseet mistede i 2014 en af sine mest trofaste støtter, da tidl. forbundsformand Georg Poulsen pludselig døde. Georg Poulsen har beriget Værftsmuseet med adskillige gaver gennem tiden, men også Museet Skibsklarergaarden har nydt hans bevågenhed. Således har Museet modtaget et interessant fajancestel, som selv om det er produceret i Frankrig, bærer titlen »Helsingør«. Stellet blev vist som en del af juleudstillingen på Bymuseet i 2014, og er siden registreret i museets samling.

En anden spændende gave var en samling af oldsager, hidrørende fra Richard Brøchner Larsen, der var død i en alder af 92 år. Hans bror var klar over samlingens kulturhistoriske værdi og overlod den til museet. Vi hjemtog samlingen komplet, inklusive den til montre ombyggede reol, samt de mange oldsager, der ikke stammede fra vor kommune, idet vi vurderede samlingen af høj værdi – ikke kun i form af de lokale oldsager med dokumenteret proveniens, men også som en samling skabt af en lokal amatørarkæolog. Samlingen, der indeholdt væsentlige fund fra Hornbæk Plantage, Nivaa og Villingebæk, blev i august 2014 registreret

af arkæolog, museumsinspektør Tim Grønnegaard fra Museum Nordsjælland.

Heldigvis har arbejdet med sammenlægningen af arkiverne ikke betydet, at museet er blevet glemt af en eller flere borgergrupper. I sidste halvdel af 2014 har vi gennemført en indsamling af fotografier fra landbosamfundet fra 1950-1970, primært med det formål, at de skal anvendes til en fotoudstilling med titlen »Da landet blev stille« i marts 2015. Indsamlingen har imidlertid også det bredere sigte at lukke et hul i museets fotosamling, og vi er derfor glade for at have fået en god respons på vores anmodning, især til borgere i det tidligere Tikøb Sognekommune, om at låne eller give os deres private billeder, fra dengang landet summede af liv, både på markerne, i staldene og indendørs. Netop den tidligere sognekommune er vort »ømme punkt«, når det gælder henvendelser fra borgerne til arkivet om at se fotografier herfra.

3.2 Undersøgelser- og forskningsprojekter

Helsingør Kommunes Museers undersøgelser og forskning omfattede i 2014:

Lokal og global - Kulturmøde i kølvandet på Øresundstolden. Projektet er en undersøgelse af skibsklarerhusenes betydning som sted for udveksling af nyheder mellem handelshuse og

skippere. Projektet har afventet en ordning og grovregistrering af skibsklarerervirksomheden K.F. Marstrand's omfattende arkiv, der blev hjemtaget og nedpakket allerede i 1970'erne. Arkivet er nu ordnet og er under registrering på database ved 3 af arkivets trofaste volontører - en registrering, der forventes afsluttet i 2015 og utvivlsomt vil have betydning i international forskning.

Museernes var den 30. og 31. oktober 2014 vært for den internationale Sound Toll Registers Online conference (fotografiet øverst t.v.), der i samarbejde med universitetet i Groningen blev afviklet i Museet Skibsklarerergaarden med deltagere fra Holland, Tyskland, Frankrig, Polen, England, Sverige, Norge, Finland og Danmark. Konferencen bidrog til en international perspektivering af projektet. Projektperiode 2013-2019.

Bygnings- og landskabshistoriske undersøgelser.

I forbindelse med mange henvendelser til museet og via vor brevkasse i ugeavisen Nordsjælland, får vi i det daglige lejlighed til at foretage nye og nærmere undersøgelser af bygningsmæssige og topografiske forhold. I den forbindelse – for samtidig at forbedre vor publikumsservice og styrke vor forskning - arbejder vi målrettet på at indsamle arkivalske oplysninger om vor kommunes demografiske udvikling, specielt med hensyn til bebyggelsen/bosættelsen af købstadens mark- og overdrevs-jorder i sundtoldstiden, samt boligudviklingen efter sundtoldens ophør – ikke mindst i forbindelse med grundlæggelsen af værftet i 1882. For snart mange år siden deltog Lars Bjørn Madsen og Anne Majken Snerup Rud i et forskningsprojekt sammen med bl.a. Roskilde Museum omfattende lerjordshuse (huse bygget af stampet ler, pisé), som var særlig udbredt i krongodset i begyndelsen af det 19. århundrede. En nøjere gennemgang af brandforsikringsarkivalierne for vor kommune, som er en del af førømtalte undersøgelser, har vist at antallet af lerjordshuse på købstadens overdrevs- og markjorder har været ganske bety-

deligt. Dette emne har således vist sig at være forskningsmæssigt bæredygtigt.

I samarbejde med Museum Nordsjælland arbejder vi stadig på en undersøgelse af statsskovenes tjenesteboliger og deres udvikling, idet dette emne stort set er forbigået i forskning med forstvæsenet som emne. Foreløbig har vi registreret et betydeligt relevant arkivalisk materiale i Statens Arkiver, der relaterer til skovene i vort indsamlingsområde. Det er vort håb, at disse undersøgelser kan medvirke til en endnu bedre forståelse og formidling af vore statsskoves kulturhistorie, og en øget opmærksomhed på tjenesteboligernes høje kulturværdi i en tid, hvor Naturstyrelsen lader et stort antal af disse nedrive eller bortsælge.

1800-tallets Helsingør. Arbejdsgruppen bag Helsingørs historiske sundtoldsmarked har i samarbejde med frivilligkoordinator Merete Nygaard Frederiksen foretaget studier af socialgrupper i Helsingør i begyndelsen af det 19. århundrede. Historiker Tove Lund, der er tilknyttet frivilliggruppen på Skibsklarergaarden udgav på baggrund af studierne Sundtoldens Helsingør. Publikationen danner grundlag undervisning til aktører på sundtoldsmarkedet 2014 og blev stillet til rådighed for 7. klasserne i Helsingør Kommune.

3.3 Samarbejde med andre kulturhistoriske museer, kulturinstitutioner o.l.

Helsingør Kommunes Museer er en del af de Nordsjællandske museers fagligt forpligtede samarbejde. I 2014 udvikledes samarbejdet med fokus på tre områder: formidling med tilbud til børn og unge, forskningsformidling gennem planlægning af et fælles forskningstidsskrift, samt varetagelse af museumslovens kapitel 8, i forbindelse med sikring af den faste kulturarv.

Helsingør Kommunes Museer deltager i en række nationale og internationale samarbejder. I 2014 var museerne vært for konferencen Øresundsbyerne – fra urbanisering til renaissance 12.-14. marts 2014, der afvikledes i samarbejde med Museum Nordsjælland, Malmö Museer og Kulturmagasinet-Frederiksdal i Helsingborg.

I efteråret lagde Museet Skibsklarergaarden lokaler til afviklingen af den før omtalte Sound Toll Registers Online conference 30.-31. oktober 2014.

Helsingør Kommunes Museer bidrog i 2014 til museumssamarbejdet over Sundet ved deltagelse i MUSUND konferencen 30. september – 1. oktober 2014 på Malmö Museer. Museerne har indenfor HH-samarbejdet knyttet en tættere kontakt til Kulturmagasinet-Frederiksdal ved gennemførelse af en fælles konference Øresundsbyerne – fra urbanisering til renaissance og ved studiebesøg på begge sider af Sundet.

Museerne prioriterer at deltage i de nationale museumsfaglige netværk. Mødet med kolleger giver nye perspektiver på det lokale arbejde med kulturarven. I 2014 har museernes medarbejdere deltaget i Kulturstyrelsens museumskonference, netværksmøder for museer om forskning, formidling samt orienteringsmøde for de danske museer 12.-14. november 2014, hvor museumschef Maibritt Bager sidder i programkomitéen for nyere tid.

Museet var endvidere repræsenteret i Folkeuniversitetet i Helsingørs bestyrelse, Skibsklarergaardens Bryglaugs bestyrelse, bestyrelsen for Helsingør Museumsforening, bestyrelsen for Flynderupgårds Venner samt bestyrelsen for Hellebæk-Aalsgaard egnshistoriske Forening. Museerne samarbejder indenfor Helsingør Kommune med Biblioteket Kulturværftet, deltager i Helsingør Kulturforeningen, Helsingør Agendaen og Børnekulturens netværk.

3.4 Turismesamarbejde

Helsingør Kommunes Museer har som tidligere år understøttet Helsingør Kommunes turismeinitiativer. Museerne har været aktiv i forhold til markedsføring af Helsingør som en kulturby gennem vore udstillinger og arrangementer. Med en bevilling fra kulturudvalget på 50.000 kr. til Skibsklarergaardens historiske sundtoldsmarked i august, fik museerne mulighed for at styrke markedsføringen på en måde, der ellers ikke er midler til i budgettet. Indsatsen blev, som tidligere nævnt, belønnet med 7.500 gæster ved markedet d. 23. august

Vejtræer er en væsentlig del af kulturarven, ikke mindst fordi vejtræer engang var en helt naturlig del af vore landevejes udstyr. De fleste faldt for saven i 1960'erne af trafikikkerhedsmæssige grunde, og mange er siden døde af alderdom eller sygdomme, som elmsyge og asketoptørre. Dette fotografi (øverst) af asketræerne på Søborggaardsvej viser med al tydelighed, hvor væsentlige de gamle vejtræer er for vort natur- og kulturmiljø. De faldt for motorsaven på grund af den skrækkelige og dødelige svampesydom, asketoptørre.

Fotografiet herunder viser nogle af de vejtræer, der karakteriserede Esrumvej på strækningen mellem Helsingør og Esrum. I dag er de kun delvis bevaret på de strækninger, hvor vejen i 1970 blev omlagt, som her i »Gestaposvinget« ved Klostermosevej.

Fotografier: Lars Bjørn Madsen hhv. 2013 og 2007.

ansøges om de betydelige økonomiske midler til det videre arbejde.

I ny og næ arbejder museet også udenfor vor kommune. Det skete i forbindelse med en nødvendig fældning af to rækker bevaringsværdige asketræer langs Søborggaardsvej ved Gilleleje. Vejtræer i Nordsjælland blev i stor stil ryddet i 1960'erne af trafikikkerhedsmæssige grunde, hvorfor det kun er ganske få veje, der stadig kan fremvise træer af betydelig alder. Nævnte asketræer måtte fældes på grund af den dræbende svampesydom »asketoptørre«, hvorfor der måtte foretages en fotodokumentation forinden træernes fældning, samt en vurdering af traditionen for beplantning med vejtræer i forbindelse med udtørringen af Søborg Sø. Gilleleje Museum (Museum Nordsjælland) havde på det tidspunkt andre opgaver, hvorfor vort museum, som en del af vort samarbejde, tilbød at foretage disse undersøgelser.

4. Konserverings- og bevaringsarbejde

Museerne har som en af sine opgaver gennem sine samlinger at sikre kulturarven for eftertiden. Det forudsætter en løbende vedligeholdelse af genstande og samlinger. Efter anbefaling fra Kulturstyrelsen blev der i 2014 foretaget re-

Spisehuset på Flynderupgaard blev i 2014 nyindrettet og fik nyt spisekort. Samtidigt skiftede Spisehuset navn til »Spisestuen«. Det ændrer dog ikke på, at den hyggelige have er et populært sted i sommerhalvåret, når man vil nyde køkkenets lækkerier eller bare en is og en kop kaffe. Fotografi: Kim Andersson 2014.

gelmæssige planlagte tilsyn af museernes samlinger, både i udstillingerne og i magasinerne. De bevaringsmæssige forhold i fiskeriudstillingen er blevet forbedret ved installation af et varmeblæseranlæg i bygningen, der sikrer en mere stabil temperatur. Der arbejdes løbende med sikring mod skadedyr, borebiller og møl i nyindkomne genstande til museets samlinger. Så vidt muligt er alle tekstiler og genstande af træ frysebehandlet inden registrering og opstilling i magasin.

5. Formidling

Helsingør Kommunes Museers bød i 2014 dels på kendte tilbud og dels på nye aktiviteter.

5.1 Udstillinger

I 2014 havde museet 7 større og mindre udstillinger:

1. *Mennesker og huse i Snekkersten - Grønengangen, Gydestien, Gydevej, Gratiavej og Skovbakkevej.* En særudstilling udarbejdet af lokalhistorikeren Kjeld Damgaard i samarbejde med Flynderupgaard Museet 21. januar - 13. marts 2014.

2. *Stik fingrene i jorden.* Særudstilling på Flynderupgaard Museet 11. april - 29. oktober 2014.

3. *Penge, pragt og problemer.* Særudstilling på Værftsmuseet 7. februar 2013 - 1. september 2014.

4. *Fra rørmødel til auto-cad.* Temaudstilling på Værftsmuseet 24. september. – fortsat i 2015.

5. *»Helsingør i Sommersol«.* Biograf- og temaudstilling på Helsingør Bymuseum 1. juli - 1. november 2014.

6. *Jul på bordet – julemad og bordskik i 1000 år.* Særudstilling på Helsingør Bymuseum. 14. november 2014 - 6. januar 2015.

7. *Julens engle og demoner.* Særudstilling på Flynderupgaard Museet 27. november 2014 - 6. januar 2015.

Skulpturgruppen »Værftsarbejderne« blev i 2014 opstillet ved den tidligere værftsport foran Værftsmuseet. Værket blev afsløret den 5. juni af Helsingørs borgmester Benedikte Kiær, kulturudvalgsformand Henrik Møller og tidligere metalformand Georg Poulsen. Skulpturgruppen er udarbejdet af den færøske kunstner Hans Pauli Olsen. Værket er blevet til efter generøse donationer fra Lauritzen Fonden, Aktieselskabet Dampskibsselskabet Orients Fond, Torm Fonden A/S, Dampskibsselskabet TORM's Understøttelsesfond.

Spisehuset på Flynderupgaard blev i 2014 nyindrettet og fik nyt spisekort. Samtidigt skiftede Spisehuset navn til »Spisestuen«. Museets gæster kunne fra maj måned sætte sig til rette i »bondens stue«/»folkestuen«, i »havestuen«, i »fruens stue« eller i »grosserens stue«. Stuerne navne refererer til forskellige dele af Flynderupgaards historie. Spisestuens funktion ændredes fra alene at være et erindringskøkken for bondekulturen i 1920'erne til et erindringskøkken for både fiskere, bønder og borgerskab fra Nordsjælland i det 20. århundrede.

Skolestuen på Flynderupgaard blev i forbindelse med nyindretningen af Spisestuen flyttet til hovedbygningen. Her åbnede Skolestuen i august under overskriften »På Skolebænken – 200 års national og lokal historie om folkeskolen«. Basis-interiører i udstillingen er forsat skolebænke og et kateder fra Tikøb sognekommunes landsbyskoler, og Arne Mejlings studie-samling fra Espergærde Skole.

5.2 Arrangementer

Skoleferierne er aktivitetstid på museerne. Flynderupgaard Museet og Frilandskulturcenteret dannede som i de foregående år rammerne om forskellige aktiviteter. I vinterferien var der på Flynderupgaard under overskriften »Med hammer og søm« mulighed for at prøve kræfter med forskelligt husflidsarbejde. Med vejledning fra Flynderupgårds Venner kunne børn og voksne fremstille fuglekasser, skibe og sværd, samt strikke, knytte og lave fastelavnsris.

Foråret bød på flere foredrag. På Værftsmuseet var der fuldt hus til fyraftensfortællingerne »Jeg så det ske«,

den 20. februar og den 21. marts 2014, hvor tidligere værftsarbejdere fortalte om deres oplevelser fra tiden på Helsingør Værft. I forbind-

Der skal arbejdes længe og hårdt, når en stor begivenhed som Sundmarkedet skal finde sted. Uden hjælp fra vore frivillige var der hverken marked eller søde piger! Fotografier: Peter M.M. Christensen 2014.

delse med »Forskningens døgn« den 26. marts 2014 var det i Museet Skibsklarerergaarden muligt at høre fhv. arkivar og heraldiker ved Rigsarkivet, Nils G. Bartholdy, fortælle om rigsvåbenet fra Margrete I til Margrethe II.

Historiejagten, et byhistorieløb for børn, blev afholdt den 23. maj med sømandsfamilien Ginge som udgangspunkt. Historieløbet omfattede et besøg på Museet Skibsklarerergaarden og var koordineret af Helsingør Kommunes børnekulturkonsulent med deltagelse af flere af Helsingørs kulturinstitutioner.

Spisestuens nye rammer gav anledning til afprøvning af en ny type levendegørelse af historien. Erindringskøkkenet bød indenfor til »Sommerfrokost i haven anno 1930« den 22. juni 2014 med fokus på sommerglæde og sommermad, som den blev oplevet tidligere på landet.

I skolernes sommerferie var der alle onsdage sommerferieaktiviteter på Flynderup-

gaard. Denne sommer introduceredes dragter anno 1920 til besøgende børn, og en genoptrykt »skudsmålsbog« bandt aktiviteterne sammen. Helsingør Bymuseum havde også tilbud til børn og deres forældre i skolernes sommerferie. Med udgangspunkt i Bymuseet var der byvandring i det historiske Helsingør under overskriften »Sygdom, straf og spøgelse«. På Museet Skibsklarerergaarden tilbød vi særlige børneomvisninger under overskriften »Sundtolden i børnehøjde«.

Sundtoldsmarkedet blev afviklet den 23. august 2014. Museet Skibsklarerergaarden med den foranliggende plads dannede rammen om et marked, som det kunne have udspillet sig i begyndelsen af 1800-tallet i Helsingør. Markedet, der blev holdt for andet år i træk, er sanselig og levende historieformidling.

180 aktører i dragter fra tiden var med til at skabe en levende markedsplads. Fra første år har organisationen af markedet udviklet sig. Museet Skibsklarerergaardens aktive frivilligruppe stod for research, logistik, markedsføring og sikring af sponsorater. Til markedet 2014 blev der fremstillet 100 ekstra dragter af de flittige sygiger, der som noget nyt lancerede små håndlavede dukker med 1800-tals-påklædning til salg på markedet.

Skibsklarerergaardens frivilligruppe arbejdede sammen med Flynderupgaards Venner om arrangementet, der også modtog hjælp fra bl.a. Helsingør Museumsforening, Skibsklarerergaardens Bryglaug og Mikrobryggeriets Wiibroes Venner, Hammermøllens Teatergruppe og Syngepiger, Helsingørs Vinmuseumsforening, Dansk Træskibssammenslutning, Foreningen til Sprydstagens Forevigelse, MS Bjørn og Helsingør Havn.

Høstfest- og markedet blev afviklet på Flynderupgård Museet den 13. september 2014. I den røde hejselade var der dækket op til fællesspisning, og Spisestuen bød på festmad anno 1920 med råvarer fra gårdens egen produktion. På markedspladsen var der spillemandsmusik og mulighed for at købe husflid, strikkevarer, hjemmelavet syltetøj og meget mere. Helsingør Frivilligcenter var med for første gang og

havde arrangeret en dukkeworkshop.

Den historiske festival, Golden Days, der afvikles hvert år i september, havde 1. Verdenskrigs udbrud som tema. Helsingør Bymuseums have var rammen om en pop-op-udstilling, der fra forskellige vinkler behandlede 1. Verdenskrigs betydning for udvikling af nye teknologier.

Kulturnatten i Helsingør og Espergærde afholdtes den 26. september 2014. Temaet var »Himmel og Hav«. På Bymuseet blev publikum præsenteret for et »hav af genstande«, idet museet havde fokus på samlingerne. Værftsmuseet holdt åbent med ny udstilling om værktøjer til design af skibsmotorer, Skibsklarerergaarden havde liv i skipperstuen, og Flynderupgård Museet var repræsenteret i Espergærde Centret med smagsprøver og information om museets udstillinger.

I samarbejde Hammermøllen og Nyruhus afvikledes den 21. november 2014 et fælles arrangement i form af en cykletur gennem den grønne kile med bemandede poster fra Hammermøllen over Nyruhus til Flynderupgaard.

I efterårsferien afholdtes den traditionelle kartoffelferie på Flynderupgård Museet og Frilandskulturcentret. Kartoffeloptagning, som var en normal forteelse på landet før i tiden, var et af arrangements tilbud til gæsterne. Andre aktiviteter var fremstilling af roelygter og kastanjedyr, en æblepresse, friskmalet mel og bagning af pandekager over gløder.

Knejpefestivalen den 4. oktober 2014 involverede igen Museet Skibsklarerergaarden, hvor Hammermøllens syngepiger lagde op til fællesang i skipperstuen.

Juleudstillingerne på Bymuseet og Flynderupgård Museet havde forskellige tilbud til aktiv deltagelse for børn og voksne. På Bymuseet bestod aktiviteterne i introduktion til udstillingen, derefter var der mulighed for at gå sporjagt for de mindre børn og rebuslege for de større børn. På Flynderupgård Museet kunne børn på egen hånd gå på opdagelse i udstillingen, flette julehjerter og give bud på den bedste julesang/salme. I forbindelse med besøg på museet, tilbød Spisestuen risengrød, som mange tog imod.

5.3 Frivilligt arbejde

Helsingør Kommunes Museer har frivillige venner, der arbejder indenfor alle områder af museernes virksomhed. 2014 var et travlt år i frivilligrupperne. I skolernes ferie formidlede Flynderupgårds frivillige og venner håndværk, syslerier og tålmodigheden i det huslige arbejde, som måtte til før i tiden. Der er blevet tilbudt kik ind i røgovnen, snitteværksted, fremstilling af fuglekasser, vask og strik og meget mere. I Spisestuens erindringskøkken har frivillige hjulpet med fremstilling af gode marmelader, som gæsterne har kunnet tage med hjem som et minde om besøget på Flynderupgård og en påmindelse om, hvad godt håndværk i et køkken stadig kan være.

På Værftsmuseet har museets frivillige året igennem været guider og vist rundt i udstillingen til glæde for museets gæster. Den personlige historie og fortællingerne fra livet på værftet er en væsentlig del af besøget på Værftsmuseet. I frivilligruppen vrirler det med idéer til nye udstillinger og til, hvordan museet kan blive endnu bedre til glæde for byen og byens gæster. Der er altid - helt som i Værftets ånd - »noget på bedding«. Der blev i 2014 også passet godt på historien i Værftsmuseets arkiv, genstands- og fotosamling. Her har de frivillige ydet en stor indsats for at sikre historien for eftertiden gen-

Nytårskuren er en beskedent tak fra museet til vor store stab af frivillige/volontører, uden hvis store arbejde, vore museer var meget ilde stedt.

Fotografi: Peter M.M. Christensen 2015.

nem ihærdig indsamling og grundig registrering i nært samarbejde med museet registrator.

Frivillige har også med engagement og stor viden vist rundt i Museet Skibsklarerergaarden. Der kommer mange fine tilbagemeldinger fra gæster, der har været på besøg i huset. Det er en veritabel tur i tidsmaskinen, at besøge på Skibsklarerergaarden og Sundtoldsmarkedet, som i 2014 blev holdt for andet år i træk. 180 frivillige fra by og land deltog på dagen, men forud var gået mange måneders forberedelse i den frivillige arbejdsgruppe omkring markedet. Der arbejdes, som en anden virksomhed, i undergrupper eller afdelinger med logistik, vidensindsamlig og research, markedsføring, økonomi og meget mere. Sundtoldsmarkedet kunne ikke gennemføres uden museets flittige sypiger, der i 2014 nåede op på 21 ihærdige medlemmer, der året igennem har arbejdet med fremstilling af dragter til markedet. Sypigernes leder, Lisbeth Thatt, modtog i 2014 velfortjent Helsingør Kommunes frivillige innovationspris for sit arbejde.

Inde bag kulisserne er der mange, der giver en hånd med. Lige så usynligt dette arbejde kan se ud, lige så vigtigt er det. I lokalarkivet har en gruppe på tre frivillige ihærdigt arbejdet med den tidligere omtalte ordning og registrering af skibsklarerervirksomheden K.F. Marstrands arkiv, der på sigt vil give os helt ny viden om, hvordan en skibsklarerergaard i 1800-tallets Helsingør fungerede. Vore frivillige bogbindere har samtidig hjulpet med at sikre Marstrands godt slidte protokoller et nyt langt liv i arkivet.

I arkivet har frivillige venner sørget for, at museets registrering af materiale fra Anden Verdens Krig er søgbar efter emner, at vi er kommet længere med indeksering af realregistre til skøde- og panteprotokollerne, og at der er blevet scannet godt 3.500 postkort ind som efterfølgende er indført i museets fotodatabase.

Museerne har også modtaget hjælp fra frivillige til forskellige praktiske opgaver. Udstillingslokalerne på Flynderupgård blev i 2014 således malet med frivillig hjælp.

Helsingør Kommunes Museer er privilegerede ved at have så mange venner, der kan ligeså mange forskellige ting, og uden hvis hjælp museerne på ingen måde havde kunnet opretholde de mange aktiviteter, der finder sted året igennem.

5.4 Undervisning

Ændringerne i skolernes dagligdag efter skolereformen i 2013 har tydeligt kunne mærkes på museerne i 2014. Fra skolernes side er der en stigende interesse for at besøge museerne som et led i undervisningen. Særligt på Bymuseet gjorde flere skoler brug af museet. Flere skoler brugte museets undervisningsforløb om sundhed og sygdom i den gamle by, hvor Bymuseet i forbindelse blev brugt ramme i forbindelse med undervisningen. På Flynderupgaard blev den nyindrettede skolestue godt besøgt. I samarbejde med Uddannelseshuset og Helsingør Kommunes børnekulturkonsulent fik alle 4 klasser i Helsingør Kommunes skoler tilbud om et dramatiseret besøg i skolestuen. Forløbet sendte eleverne igennem 200 års undervisning ledet af skuespiller André Andersen som streng degn med efterfølgende fedtemadder og blækskrivning.

Museets eget tilbud om skolens historie gennem de 200 år har også været benyttet. Museets formidler Jacob Bødskov har undervist klasser på mellemtrinnet i, hvordan skolen og særligt didaktikken har udviklet sig. Forløbet introduceres af formidleren og derefter tager skærmen over. Formidlingsenheden har instrueret, optaget, optrådt og skabt fire film af forskellige lærerprofiler.

Skolereformens opfordring til at skifte klasselokalerne ud, var udgangspunktet for nye undervisningsforløb på Flynderupgård. I samarbejde med Lars Jensen, Naturfagsfaglig konsulent, blev der etableret to forløb for fire klasser, med temaet vandets kredsløb. På gården tog landmand Leif Rasmussen imod og fortalte om

det uundværlige vand i det gamle landbrug. Landbrugets stalde og marker på Frilandsskulpturcentret var i 2014 som altid godt besøgt

6. Sponsorer og bevillinger

Helsingør Kommunes Museer modtog i 2014 støtte fra flere sider til arbejdet.

Elisabeth Lund's Fond og støtteforeningen Flynderrupgårds Venner, Værftsmuseet udstillinger blev støttet af Georg Poulsens fond, Helsingør Museumsforening gav støtte til udgivelse af museernes årbog.

Sundtoldsmarkedet blev støttet af en lang række virksomheder, enkelt personer og fonde. Sypigerns arbejde er blevet støttet fra Fonden Ragnhild Bruun. Aktiviteterne på markedet fik støtte af Axelhus Bodega, Backe Vin, Bang & Olufsen Helsingør Aps, Begravelse Danmark, Belvedere Ejendomme A/S, Berthelsen Brændeovne & Pejse, Bjarne Tøj, Borgerkroen, Brostræde Is, Cafe Chaplin v/ Helsingør Vagt-service Jan Ryberg, Cafe Olai, Danbolig, Danske Bank, Deco, Frisør, EDC Poul Erik Bech, Egelund Boligudstyr, Elving Begravelsesforretning, Emmers.dk, Fleur, Guys & Dolls, Gæstgivergaarden, Handelsbanken, Helsingør Cityforening, Helsingør Hælebar, Helsingør Museumsforening, Helsingør Vinhandel, Hold An, home Helsingør, Larsen - Nielsen & Svane, Idé nyt, Industriforeningen, Jørgensen & Co S.J. Holding Aps, Københavneren, Lars M. Nilsson ApS, Living Invest A/S, Lynhjem EFTF., Löfström Bjergegade 15, Madam Sprunck, Mr. August, Nordea, Nykredit, Outdoor Season, partybutikken, Petersen Ure & Smykker, Photo Care Helsingør, Place2live, Ristorante Amici Miei, Røde Kors Genbrug Stjernegade, Rådmand Davids Hus, San Remo, Skjold Burne Vinhandel, Skotøjshuset, Slagter Baagø, Slagter Jensen, Stengades Apotek, Stjerne Optik, Stjerneure, Strandhuset, Tattoosmeden, Tibberup Høkeren, Tid og Sted Stengade 65, Top Tours, WTC Advokaterne, Zona Computer, Aaen & Co, Helsingør Kaffe og Thehus, Frisør Deco, Skomager Flemming Grønlund og endelig Lynhjem.

